

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K. za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K

Redna številka 18 v.

Reklamacije so poštne prose. Nefrankirana pisma se ne spro. jemajo. Rokopisi se ne vračaja. Inserati: Enostopna pet t-vrstic (širina 88 mm) za enkrat 20 vin. večkrat po dogovoru.

5. štev.

V Ljubljani, v četrtek dne 13. januarja 1910.

Leto XIII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo: »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/II.

Javen shod

je jutri, v petek
ob 8. uri zvečer

v Mestnem domu

Dnevni red:

Ljubljanska občinska volilna reforma.

Poročevalci: Etbin Kristan, Anton Kristan, Ivan Kocmur.

Delavci! Pridite vsi!

Balkanska konferenca.

Belgrad, 9. januarja.

Balkanska konferenca se vrši v mestni osnovni soli, novosezidani moderni stavbi, namenjeni deklinski boljši vzgoji. Dvorana polna delegatov in gostov, največ iz Belgrada. Hrvate zastopata sodr. Demetrović in Korać, Bosno Jaksić, bolgarska doputacija šteje 5 članov na čelu Dmitrij Blagojev, Črnogoro Popović, Macedonce (Bitolje-Solon) Cokob, Slovence dr. Tuma, za Rumune je dr. Rakovski pooblastil belgrajskega delagata dr. Košanina, da jih zastopa v smislu brošure »za balkanski sporazum«. Ogrska socialna-demokracija in avstrijska poslali sta pozdrave. Ob 10. predpoldne je otvoril sodrug Lapčević konferenco, pozdravlja delegate ter razloži potrebo in pomen konference. Balkansko je vseevropsko vprašanje. Zbog neugodnih historičnih razmer so zastali balkanski narodi v razvoju, zato so planili na nje ozemlje, da je gospodarski izkoriščajo bogati sosedje, tekmovaje med seboj. Rusija zahteva zase odločilni vpliv na Bolgarsko in Rumunsko, Avstrija in Nemška na Srbijo do Soluna, Italija na Albanco in Črnogoro. Povsod vodi to tekmo veliki kapital a na škodo normalnemu gospodarskemu razvoju balkanskih plemen. Domača buržoazija, odvisna in podkupna od tujega kapitala, se deli med posamezne tekmece in tako postruje krizo. Zato je proletarijat poklican, da se upira ne le lastni buržoaziji, ampak da tudi opozori internacionalno proletarsko organizacijo, da se upre zlorabi kapitalizma na Balkanu. Balkansko vprašanje je obenem vprašanje narodnega zedinjenja jugoslovanskih plemen in prave svobode ter se da rešiti zgolj po proletariatu.

V predsedništvo predlaga Bolgara Dmitrija Blagojeva in Slovence dr. H. Tuma, ki se izvohita z vsklikom.

D. Blagojev pozdravlja konferenco v imenu bolgarskih organizacij. Kaže na eksploatacijo balkanskih zemlja po inozemstvu, vsled katere postaja nujna borba za narodni obstanek. Sredstvo do uspeha leži le v edinstvu proletariata. Konferenca naj vsestransko precizira stališče proletariata na Balkanu ter ga po tem pripravi godnega za veliki boj.

Dr. H. Tuma sporoča pozdrave jugoslovanske soc.-dem. stranke. Povdarja historičen moment, ko so stremjenja vseh evropskih držav obrnjena na Balkan in se gre za zadnje torišče eksploatacije v Evropi. Kaže na eminenten geografski in gospodarski položaj Slovencev in na rezultat tisočletnega bivanja tik eminentno kulturnih narodov — na

rezultat, da je Slovenec berač na zemlji, katero obdelava in vse kulturne pridobitve sosedov niso istemu ni za las dvignile način življenja. Za Slovence kot iskoriščen proletarski narod je rešitev le v socializmu in le socializem nasloni in združi jih tudi z balkanskimi plemeni istega govora in narave.

Korać in Demetrović pozdravljata v imenu hrvatske socialne demokracije. Prvi povdarja posebnost in raznoličnost položaja jugovshodnih narodov, a tudi točke, ki jih edinijo. Konferenca se ima izkazati kot posve resna aplikacija socializma na posebne balkanske razmere in pokazati svojo moč. Proletariat mora predvsem protestirati proti umetni ustanovitvi 4 narodov po ideologiji meščanstva, preglasiti pred svetom, da je nacionalni program kulturni program in je to le v pravem interesu proletariata. Drugi kaže, kako ideja edinstva po prirodnem potu vstaja med proletariatom, kako se je že na jugoslovanski konferenci v Ljubljani hotelo staviti ožje meje gibanju, kako pa je do danes v tako kratkem času, komaj je bila ideja vržena med proletarijat, narasla tako, da se nam sama širi in vodi do skupnega cilja.

Mihail Cokob iz Skoplja v macedonskem narreju naslika žalosten položaj prebivalstva pod turskim režimom. Gospodar v kraju je žandar in višji uradnik: »to je moja volja, ako nočeš, pritoži se bogu! Še večje zlo kot tursko gospodarstvo pa je nacionalno tekmovanje Bolgarov, Srbov in Grkov. Vsa skrajno šovinistična agitacija brez vodilnih idej, podkupovanje in teroriziranje je dovedlo prebivalstvo Macedonije dotlej, da ne ve več kaj in kdo je in da je marsikdo za nekoliko »para« ali Srb ali Bolgar. Mladina je zato zapustila vrste narodnih čet in se je jela družiti v socializmu, kot edini spas iz demoraliziranega in obupnega položaja.

Krsto Popović pozdravlja konferenco ne v imenu črnogorske organizacije, ampak v imenu razmetanih in pregananih črnogorskih delavcev. Nikjer, nego v Črnogori se ne vrši taka tiranija. Knez je v deželi vse: zakon, sodišče, trgovec in največji kapitalist. Ureja italijanska podjetja, domačin pa dobiva po 30 para mezde. Če strajka, ga zapro. Vsak poskus organizacije se s silo udus. Vendar pa se vkljub vsemu preganjanju delavstvo druži, v tem leži edina rešitev črnogorskega ljudstva.

Sreten Jaksić iz Bosne kaže na napredek organizacije delavstva ondi. Bosna služi lahko za vzgled brezvestne kapitalistične eksploatacije in kolonizacije. Ljudstvo je bilo do 1876 docela neosveščeno. Šele agitacija iz Srbije in avstrijska okupacija je jela zbujati nacionalni šovinizem. Organizirano delavstvo predstavlja konečno zavestno ljudstvo, ki se čuti edinim narodom brez razlike vere in historičnega ideologizma.

Ob poldne se je sestavila komisija za redakcijo predlaganih resolucij: Blagojev, Tuma, Korać, Demetrović, Jaksić, Popović, Dimitrov, Cokob, Lapčević, Kolarov, Kočanin — ter se konferenca odloži na popoldne ob treh.

Na popoldanski seji se prečitajo mnogobrojni pozdravi.

Sodrug Tucović obširno razlaga svoj referat. Pomanjkanje vsakega političnega načela in vsakega sledu moralnosti karakterizira postopanje velevlasti na Balkanu, predvsem Avstrije in Rusije. Navaja kričeča nesoglasja v njih dejanjih zadnjih 30 let. Le v enem so vse velevlasti edine: da drže male balkanske države slabotne, zadolžene in odvisne. Navaja interesantne podatke glede militarizma in državnih dolgov. Tuji kapital se navidezno

z ugodnimi pogoji daje za podjetja z jamstvom držav samih — zato pa mora kupovati država svoje vojne potrebščine za drag denar, potrebščine, katere mora čez par let kot neuporabne zametavati. Balkanske banke narodnih imen so vse ekspoziture tujega eksploatacijskega kapitala. Tako so postale balkanske države nevitalne, negodne za razvoj. Kak vpliv je imela Avstrija na srbsko gospodarsko življenje, pokazala je okupacija Bosne. Preko te dežele je imela Srbija do pred letom 1876 živahen promet posebno z Bosno in Dalmacijo, torej na korist avstrijske province. Da se izpodreže žile Srbiji, se je ves promet ustavil in odvzelo celo lastni provinciji zaledje (Küsteland). No, Avstrija je s postavitvijo preozkih deželnih mej jugoslovanskim svojim podanikom itak izpodvezala vsaj gospodarski razvoj. Vsiljevanje tuje kulture je le kvinka gospodarskega teroriziranja in nepotrebno, ker imajo združena jugoslovanska plemena vse predpogoje za krepek lasten razvoj. Zato mora jugovshodni evropski proletarijat sam določiti svoje msodo in četudi je organizacija jugoslovanske socialne demokracije še sibka, naj da s svojim nastopom zadnji moment internacionalnemu gibanju, ki končao strmoglavi kapitalizem.

Dmitrij Blagojev v lepem, logično-znanstveno jasnem protigovoru razloži potrebo velikega kapitala, ki po naravnem tehničnem razvoju predstavlja napredek. Kapitalizem je zrušil stare sisteme vlad in gospodarstva. No, krenil je na pot zlorabe in je danes postal reakcionaren. Zato mora proletarec organizirati svoje moči, da se postavi v bran temu reakcionizmu, da si pribori politično silo. Tako je postal boj socialne demokracije, boj za napredek.

Klerikalci v Belgiji.

Naj reče kdo, kar hoče: Klerikalci so zanimivi ljudje. Načela imajo, stara kakor svet — seveda po njihovem štetju — ampak na vsako načelo so pripravljani pljuniti in še kaj drugega, če jim ne nese profita. Nihče ne more dvomiti, da so klerikalci ena stranka po vsem svetu. Dоследno bi morala veljati zanje tudi enaka načela povsod. Toda figa — pardon! Bodimo iskreni: Eno načelo jim res velja po vseh deželah: Vse hočejo imeti v svojih krempljih, povsod hočejo biti sami gospodarji, vsi drugi pa naj bi jim bili hlapci. Ampak to je tudi edino, kar se pri njih nikoli ne izpremisja. Vse drugo je pa od danes do jutri, kakor veter piha in kakor ukazuje profit.

Najlažje je študirati klerikalce doma. Tu jih poznamo. Patriotje so, da jim ni para, lojalni kakor nihče drug, seveda monarhistični do kosti. Razlogov imajo zato dovolj. Dokler ima pri raznih zelo visokih damah izpovednik prvo besedo in dokler imajo razne zelo visoke dame več upliva na šolstvo kakor rektorji in direktorji, več na gledališče kakor raynatelji in intendantje, skratka več vpliva na vse življenje kakor tisti, katerih se tiče, bi bili tepci, če ne bi blagoslavljali tistih, ki jih postavljajo k polnim jaslim. In v Avstriji imamo sladko upanje, da ostane še nekaj časa tako. Kuto so pri nas iz trdnega sukna.

V drugih krajih se včasih kaj zasuče. Tako se je prav nenadoma nekoliko obrnil veter v Belgiji. Razume se, da so bili tudi tam klerikalci vedno monarhistični. Saj je po katoliških naukih vsaka oblast od boga. Tako monarhistični so bili, da so celo v verakih rečeh včasih zamizali. Ko je umrl Leopold II., je nastalo vprašanje, ali je bila njegova zadnja ljubica — za prejšnje je bilo že vse

eno — njegova žena ali ne. Navadni Belgijci, ki so dobro poznali svojega še s sivimi lasmi mladostnega Leopolda, se skomizgavali in se hudomušno nasmehovali. Ta hip je priskočila sveta cerkev ranjkemu na pomnč in celo Rim je skrbel zato, da se je razglasilo, cesar ni bil Polde nikdar sam povedal: Da je bil namreč z baronico Vaughan cerkveno poročen.

A sedaj imajo seveda novega kralja. Na prestol je prišel Leopoldov vnuk Albert I. Čudne govorice so se razširile o njem. Pripovedovalo se je, da je močno naklonjen socializmu, da pozna in čista socialistični ideal in podobne bajne reči. To je seveda vse sila pretirano. Res je pač, da ima Albert nekaj tiste lastnosti, ki se imenuje takt; tisti dan, ko je zasedel prestol, je salutiral rdeči zastavi, na kateri je bil črn trak, ko so mu povedali, da vihra zaradi smrti socialističnega poslanca. Takt je lepa reč, do socializma je pa tudi od njega še dolga pot. A res je tudi to, da Albert ni zaljubljen v klerikalce in da jih ni nastavljal na dvoru, kjer jih je prej kar mrgolelo. Zgodilo se je celo, da je pokazal nekoliko protiklerikalnega mišljenja.

In čudež! Naenkrat ni več vsaka oblast od boga, realizem belgijskih klerikalcev je pa že tako razpokan, da bi kmalu »šel v franže«. Kralj je lepa reč, ampak čemu bi bil, če ne izroča države klerikalcem? ... Odkar so se pokazala taka znamenja, zasluži brzojavni urad prav mnogo za depeše med Bruseljem in Rimom. Sveti možje, katerih kraljevstvo ni od tega sveta, so izteknili tisoč pomislekov. Dočim je baronica Vaughan kakor po čudežu prava vdova Leopoldova, vprašujejo klerikalci s skrbnimi obrazi, če — je veljaven Albertov zakon? Kako, zakaj — to se jako zamotane reči, katerih ni vredno razvezlavati, ker je dovolj, da je Albertova civilna poroka veljavna; za drugo namreč ne vprašuje belgijska postava. In kakor bi častivredni klerikalci sami slutili, da se iz te moke ne speče pogača, imajo že drugo vprašanje: Če je Albert spleh po pravici na prestolu? Lepa baronica Vaughan je namreč mamka dveh sinčkov in pobožni gospodje spekulirajo tako: Če je bila baronica prava Leopoldova žena, sta fanta prava Leopoldova princa, torej je starejši pravi prestolni naslednik in gospod Albert se mu mora umakniti.

Namazani pobožniki znajo računati, pa so vendar napravili napačen račun, ker je začetek zgrešen. Če! ... Če bi bila baronica prava žena! Ampak katoliška cerkev jo lahko priznava, nikakor pa tisti »če« ne velja za državo. Blaga cerkev lahko pokazuje svoj poročni list, toda hudobna država nima svojega, civilnega poročnega lista, v nobenem civilnem registru ni vpisana tista poroka, zato je za državo gospa Vaughan pač gospa Vaughan, oba fanta sta njena sinčka, ampak s princovstva nimata kaj opraviti. In klerikalni up »je šel po vodi«. Naj jadrarajo za njim!

Te dvorske pikanterije nas seveda ne bi nič zanimale. A kažejo nam, kako se znajo klerikalci izpreminjati, da jih ne doseže niti Fregoli. Če bi slučajno kje prišel na prestol mož, ki bi bil odločen svobodomislec, bi utegnili postati anarhisti, če ne bi mogli drugače nastopati proti njemu. In nauk iz komedije je ta: Ne veruj klerikalcem, kadar govore o zemlji, a ne veruj jim, kadar govore o nebesih. Lahko bi jim verjel, kadar bi priznali, da jim je žep in krempelj uad vse. Ampak te edine resnice ne priznavajo.

Strokovna konferenca v Ljubljani.

Na poziv Strokovnega tajništva v Ljubljani se je zbralo v nedeljo, dne 9. februarja v društvenih prostorih »Vzajemnosti« lepo število zastopnikov slovenskih strokovnih organizacij na Kranjskem, Goriškem, Primorskem, Štajerskem in Koroškem. Stvarnost razprav je pokazala, da je bila konferenca kos svoji nalogi; kar je bilo samokritike, je bila koristna, ker brez nje ni iniciative.

Dopoldanska razprava.

Točno ob 9. dopoldne pozdravi strokovni tajnik sodr. Anton Kristan zastopnike ter otvori konferenco. V predsedstvo se izvolijo: Ignacij Sitter (tajnik Unije rudarjev v Trbovljah) in Ivan Tokan (uradnik Strok. tajništva v Ljubljani), predsednika; sodruginja Franciška Nedved (tobačna delavka v Ljubljani) za zapisničarico.

Poročila tajništva.

A. Kristan: Podrobnejšega poročila o stanju strokovnih organizacij na slovenskem ozemlju ne moremo podati, ker se, žal, niso vse organizacije odzvale pozivu. Število članov se je posebno povišalo pri železničarjih, rudarjih, lesnih in tobačnih delavcih. Omenja nasilstva, ki jih rudarji trpe v St. Janžu na Dolenjskem, in ki zahtevajo remedure ter organizatoričnega dela. Rudarski obrat na zadevne obdolitve še ni reagiral. Organizacije imajo nadalje: Tesarji, čevljarji, krojači, lončarji, porcelanski in transportni delavci, tiskarji, knjigozevi, strojarji, kemični delavci, predilničarji, krovci, steklarji, sodarji in pivovararji, peki, slikarji in drugi. Glavno delo pri nas je bojeproti brezbriznosti v delavskih vrstah ter demagogiji krščanskih socialcev in takozvane N. D. O. Opisuje demagoško »delovanje« nasprotniških lazi-delavskih organizacij ter prihaja do zaključka, da njihovega pojava ni podcenjevati. V Trstu se pojavlja med služkinjami močno gibanje, katero se ne sme prezreti. V nadaljnjem poročilu dokazuje potrebo tesnejše združitve vseh nepolitičnih društev na Slovenskem. Prej so se prepuščale organizacije same sebi; odkar imamo tajništvo, je nekaj boljše. Dosedanje tajništvo je vestno delalo; če se vse ni doseglo, ni to njegova krivda. Mnogo organizacij nima še nobenega boja za seboj. Opaža se, da imajo na primer Štajerci in Korošci več zmisla za organizacijo nego Kranjci. Kmečki naraščaj je kader brezbriznosti med slovenskim delavstvom. Uspeh združenja strokovnih organizacij v Ljubljani je obrtno sodišče, kjer se je zmagalo v skupini malih obratov. Propada v skupini velikih obratov je bil kriv brezprimerni terorizem podjetnikov ter klerikalno-nemška zveza. Nedavno so se vročila vsem podjetnikom »odprta pisma« glede na draginjo. Lep korak naprej pomeni dejstvo, da se je povsod našel odziv, kjer se je apeliralo na strokovne organizacije pri volitvah v razne korporacije. Če se ni moglo vse izvršiti, je bil glavni vzrok pomanjkanje sredstev. Kljub temu pa se je vršilo nešteto shodov — poseči smo morali celo med delavce s kamnom v Aspangu na Nizjem Avstrijskem ter na Štajersko, Goriško in Primorsko. Sredstva so se dobila, ker so se ljubljanske organizacije na konferenci dne 4. julija 1908 zavezale, da prispevajo k vzdrževanju tajništva. Če bi vse ljubljanske organizacije redno vršile svojo dolžnost, bi se dalo več napraviti. Z ustanovitvijo zveze bodo finance gotovo zboljšane. Sramota za nas, da velja slovenski delavec še prečesto za stavkokaz. Ob stavki v Winterthuru v Švici so bili stavkokazi slovenski delavci iz ljutomerske okolice. Izdali smo letak, da slovenski delavci tam ne iščejo dela. Na konferenco je bilo povabljeno tudi tržaško strokovno tajništvo, sodrug Kermolj je pa odgovoril, da mu ni mogoče priti. Lasten tisk imajo železničarji, tobačni delavci in peki; rudarji dobe svoje strokovne glasile v kratkem. Druge organizacije so v tem oziru na slabšem. Predavanj in poučnih kurzov po deželi, kar bi vsaj deloma nadomeščalo tisk, se radi pomanjkanja sredstev in časa ni moglo vršiti. V Ljubljani se te vrši letos kakor lani.

Josip Kopač (tajnik železničarjev, Trst): Izpopolniti hočem podano poročilo. Poročevalec je dejal, da je železničarjev organiziranih okoli 2300. Resnica je, da spada pod tržaško tajništvo 9300 organiziranih. Neka ljubljanska skupina je poročila, da je pri njej 263 nemških železničarjev; če pa zadevo natančneje preiščemo, najdemo, da je med temi 90% Slovencev. Dne 15. januarja je važna konferenca vseh naših organizacij na jugu. Omogočilo se bo, da bo »Železničar« izhajal v 5000 izvodih. Danes jih je mnogo, ki jemljejo nemško glasilo. Edini železničarji so sistematično prirejali shode. Kar se tiče zveze, bom povedal svoje mnenje pri drugi točki. V splošnem poročilu je nekaj nejasnega. Razumel sem, da je na Spodnjem Štajerskem, Goriškem, Koroškem in Primorskem cela vrsta strokovnih organizacij, ki da so brez vsakega vodstva. Trst ima svojo strokovno komisiji, na Goriškem se v kratkem osnuje. Zveza za vse dežele se mi ne zdi potrebna. Kataster izkazuje v Ljubljani nekako 48 društev; samo za Kranjsko bi zveza imela pomen. V Trstu in drugod nima nacionalna »Jugoslovanska železničarska zveza« niti 100 članov. Šteje le nekaj železniskih mojstrov in uradnikov v »Tintenburgu« — in potem finis! Dr. Mandič ima v Trstu boj v lastnih vrstah. Delavstvo se vzbuja in hoče uspehov. V Pulju je dr. Mandič privedil shod, ki se ga je udeležilo 8 že-

lezničarjev. Pozneje so pisali v Trst, da jim ustanovimo podružnico, in danes imamo tam 84 članov! Pri železničarjih N. D. O. me bo žela uspehov. Priznam, da je med železničarji premalo discipline. Odgovora na vprašalno polo nisem mogel dati, ker mi je dosla prepozno. Menda se ljubljanske organizacije niso poročale. Rok osmih dni je bil prekratek. Poročajo naj danes zastopniki ustmeno. Za St. Janž naj se pobriga rudarski tajnik. (Sitter: Je že bil tam!) Kdo pa je tam ustanovil organizacijo? Železničarji! (Z u p a m. Pa se morali tudi iti!) Predlagam, da se poročilo sodruga Antona Kristana vzame na znanje.

Sitter: Bil sem v St. Janžu. Ker nisem dobil prostora, sem šel od hiše do hiše. Imam tam dva zaupnika, ki pa z njima ne morem v direktem stik. Kar se tiče rudarjev na sploh, jih je bilo pred kratkim 1300 organiziranih. Danes lahko pravim, da jih je 1800. Se spominja stavke v Velenju in na Lješah. Pozdravlja ustanovitev zveze, ki bo pomagala organizirati tudi rudarje. Dalje prih.

Politični odsevi.

* Za letošnje ljudsko štetje je vlada, kakor se poroča, odklonila zahtevo, da bi se namesto dosedanjega »občevalnega jezika« popisaval »materinski jezik«. Za narodne manjšine, posebno za češke, rusinske in jugoslovanske, bi bilo to zelo važno. Popolnoma natančne narodnostne slike pač tudi štetje po materinskem jeziku ne bi podalo, ker je gospodarski pritisk kapitalizma v sedanji družbi premočan, vendar bi se pa štetje vsaj nekoliko približalo resnici. Da ni prišlo do tega, je tudi mnogo kriva lanska obstrukcija v državnem zboru, zakaj če bi parlament sklenil zakon, da se mora popisavati materinski jezik, bi se morala tudi vlada udati.

* O sklicanju češkega deželnega zbora pišejo »Narodni Listy«, da naj sedaj vlada stori potrebne korake za sklicanje, ker je to njena dolžnost. Kakor je svoj čas sklicala državni zbor brez formalnih garancij za delazmožnost, tako naj stori tudi pri češkem deželnem zboru in prepusti potem nadaljnji razvoj posameznim klubom in strankam.

* Ogrska kriza je srečno prijadrala do K h u e n - Hedervaryja. Ze pred tedni smo pisali, da imajo na Dunaju za vsak slučaj tega moža v rezervi. Tudi ko je bil Lukač pozvan, da sestavi ministrstvo, smo pisali, da bo gotovo sklican Khuen, če se Lukaču ne posreči njegova naloga. Oficijozna poročila so sicer zadnji čas hotela nekako utajiti ta namen. Tudi ko je bilo jasno, da ne more Lukač v državnem zboru opraviti ničesar, so še poluslužbene vesti govorile, da ostane vendar Lukač ministrski predsednik. No, sedaj je vendar poklican Khuen Hedervary in to pomeni, da se morejo na Dunaju nič več ozirati na sedanjo ogrsko vesino. Khuen Hedervary je kot hrvatski ban pokazal, da je mož brezpogojne brezobzirnosti. On stori, kar se mu ukaže. S kakšnimi sredstvi pride do cilja, mu je vseeno. Ko je prišel na Hrvatsko, je bila tam takozvana obzoraska stranka najmočnejša. Poleg nje so bili Starčevićanci prav krepki. V najkrajšem času si je ustvaril ogromno madžaronsko večino in opozicije je ostalo v saboru komaj nekoliko za dekoracijo, dasi ni imela madžaronska stranka nikakršne zaslombe med ljudstvom. Dobro mu je pa bilo vsako sredstvo; kjer je kazalo, se je korumpiralo, kjer to ni bilo umestno, se je teroriziralo. Uničila se je svoboda zborovanja, časopisja, neodvisnost sodnikov, odpravila se je porota — in tako je mož vladal več kakor dvajset let. Po tem je lahko soditi, kaj se utegne zgoditi na Ogrskem.

* Načrti Khuen Hedervaryjevi so še neznan. Ker v državnem zboru gotovo ne najde več zaslombe kakor Lukač, je lahko uganiti, da ga najbrže razpusti. V tem slučaju ne bi bilo popolnoma nemogoče, da pride se do koristnega preobrata. Na Dunaju so se morali prepričati, da ne morejo na noben način delati s sedanjim državnim zborom. Enkrat se je zgodilo, da je prav Khuen-Hedervary, ko je prišel od avdience, nastopil proti Andrašijevi volilni reformi. Če bi bil namesto Bienertha pravi mož avstrijski ministrski predsednik, bi bila njegova dolžnost, poročati cesarju, da zahtevajo avstrijski interesi splošno in enako volilno pravico na Ogrskem. Nedvomno bi bil sedaj čas za tako reformo in Khuen bi bil mož, ki bi tudi to izvršil, ako bi dobil povelje. Celo oktroiranju splošne in enake volilne pravice se ne bi moglo ugovarjati, ker ni niti najmanjšega dvoma, da bi tudi ljudstvo na Ogrskem sankcioniralo tako volilno reformo, s katero bi končno doseglo svojo prvo politično pravico.

* Angleška delavska stranka je postavila za bližajoče se volitve 78 kandidatov, od teh 3 v Londonu. V 27 okrajih nastopajo delavski kandidati proti liberalcem in konservativcem, v ostalih okrajih so v boju le s konservativci. Zbornica bo razpuščena 10. t. m., prvi volilni dan je že 15. t. m. (Malo drugače kakor pri nas.)

* Svetovnoznani slikar Walter Crane objavlja v »The Socialist Review« jako zanimiv članek o stališču in metodi socialistov v sedanjem angleškem volilnem boju in pravi: »Socialistični

kandidatje morajo na shodih jasno razlagati socialistični ideal in biti popolnoma neodvisni od obeh meščanskih strank. Socialistični ideal je edini pravični ideal življenja in edina razrešitev trajnih nesoglasij in četudi ponujajo socialisti radi roko za sredstva, kimanjšajo sedanjost, vendar ne smejo nikdar dovoliti, da bi se le za hip zatemelj njihov ideal, ali pa izgubil izpred oči.

* **Angleška vojna mornarica** se krepko razvija. Prvi lord admiralitete Mac Kena je povedal, da je parlament lani dovolil več žrtev za vojno mornarico, nego v času Balfourve vlade. Tudi se je naročilo večje število ladij nego v dobi konservativne vlade. Leta 1912 bo Nemčija imela 13 dreadnoughtov, Anglija pa 20. — To bo potem seveda Nemčiji premalo, pa bo stavila nove ladje, kar bo dalo Angliji povod, da se ne bo dala prekositi in tako pojde to blazno tekmovanje dalje, dokler ne pridejo vsi norci tja, kjer je pravi prostor zanje.

* **Proces proti ministrom.** Dne 8. t. m. se je v Kodanju na Danskem pričel proces proti bivšemu ministrskemu predsedniku Christensenu in prejšnjemu ministru notranjih zadev Bergu zaradi velikanskih sleparij, a se je prelozil na 2. aprila.

* **Na Špankem** so v luki Santander prijeli parnik, kateri je imel nemen peljati v Spanijo orožje in streljivo. «Heraldo» pravi, da je bilo vse to namenjeno za princa Jaimeja, pretendenta na španski prestol.

* **Portugalska.** Policija je baje prišla na sled veliki anarhistični zaroti, naperjeni proti osebi kralja Manuela. Veliko število sumljivih oseb je bilo aretiranih. V ponedeljek je policija na razne sumljive elemente na ulici streljala.

Iz stranke.

o **Konferenca jugoslovanske socialno-demokratske stranke** v Pulji bo v nadeljo, 16. t. m. ob 3. uri popoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev novega odbora. 5. Raznosterosti. Ker se bo na konferenci razpravljalo o jako važnih rečeh, vabimo vse puljske sodruge, naj se je udeležijo v čim večjem številu. Zaupniki so naprošeni, da store svojo dolžnost in da vsak skrbi za čim večjo propagando.

Politični odbor krajne organiz. jugoslov. soc.-dem. stranke.

Domače vesti.

— **Kranjski deželni zbor** je imel sejo v torek, kakor je bilo napovedano. O nekaterih momentih te seje bomo še govorili. Omeniti je še, da sta poslanca dr. Tavčar in dr. Triller vložila interpelacijo na deželnega glavarja radi predsilvestrovega glasovanja o tistem predlogu dr. Lampeta, ki ga je bil dodal zakonskemu načrtu za oprostitev osebne dohodarine od deželnih naklad. Lampetov predlog je, kakor smo že poročali, zahteval, da naj se deželnemu odboru prepuste izpremembe zakona, ki bi jih morda zahtevala vlada. Liberalni poslanci se postavljajo na stališče, da je bila za Lampetov predlog potrebna dvetretjinska večina, ker se z njim izpreminja deželni red. Take večine pa predlog ni dobil in vendar je deželni glavar naznanil, da je predlog sprejet. Po daljšem uvodu, ki obširno razklada tisto glasovanje, vprasuje interpelacija:

1. Kako opravičuje gosp. deželni glavar svoje postopanje?

2. ali je pripravljen, pripoznavši svojo zmoto, naknadno enuncirati, da je predlog gosp. dr. Evgena Lampeta padel, oziroma, da ga je odstopiti predvsem pristojnemu odseku v predposvetovanje;

3. ako tega neće storiti, je li pripravljen, vsaj deželnemu odboru naložiti, da je predlog, oziroma, da je dotični «sklep» visokega deželnega zbora predložiti v najvišje odobrenje.

Deželni odbor je nakazal deželni komisiji za agrarne operacije za pretečeno leto 4000 kron več nego znaša redna dotacija, za katero je določeni 50.000 kron na leto. Deželni odbor predlaga sedaj:

Visoki deželni zbor izvoli posledobno odobriti izplačilo zneska 4000 K kot dodatek k dotaciji za l. 1909. in pretresovati vprašanje o eventualnem zvišanju redne letne dotacije za agrarne operacije od 50.000 K na 75.000 K od 1. januarja 1910 leta dalje.

Ta predlog se je izročil finančnemu odseku. Upravnemu odseku se je izročil predlog o mostnini na deželnem mostu čez Savo v Radečah. Doslej se tam plačuje mostnina za osebe, živino in vozove; poslej naj bi se pobiralo tudi od vsakega osebnega avtomobila po 46, od vsakega tovornega avtomobila pa 80 vinarjev.

Finančnemu odseku se nadalje izroča predlog, da naj se poplača ostanek dolga za stavbo gledališča, da se prihranijo obresti.

Sprejel se je predlog deželnega odbora, da se preloži okrajna cesta iz Kranja na Zgornjo Besnico tako, da bo držala cesta v Rakovici za ondotnim gospodarskim poslovanjem in da se zgradi nov most čez besniški potok. Okrajno-cestnemu odboru se dovoli 33% prispevek, t. j. 13.800 kron.

Finančnemu odseku je odkazan predlog, da se zvišajo nekaterim vdovam deželnih uradnikov pokojnine, tako da bodo enake pokojninam vdov za državnimi uradniki.

V odsek za deželna podjetja sta izvoljena se poslanca Zabret in Kobi.

Sprejel se je najni predlog poslanca Hladnika proti razširjenju konsumnega davka na vino. V posebni resoluciji se tudi zahteva, da smejo vinogradniki izdajati količine nad 25 litrov prosto davka, da se smejo po pošti pošiljati manjše količine v posebne namene prosto davka, in da se znižajo železniški tavitvi za vinske pošiljatve.

— **Ljubljanska volilna reforma** se igra „mance“. V torek je bila, kakor znano, na dnevnem redu kranjskega deželnega zbora. Naenkrat je brez vsake interpelacije, brez vsakega predloga, tudi brez vsake motivacije deželni glavašuklje naznanil, da odkaže stvar ustavnemu odseku. „Slovenec“, ki je sicer sila zgovoren ob takih rečeh, molči, kakor da so mu obesili ključavnico na usta. Pravi razlog je pa ta, da so se klerikalci malce blamirali. V deželnem zboru namreč še ni bilo prvega čitanja dotične predloge in klerikalni pismarji, ki se po navadi delajo, kakor bi imeli vse paragrafe v malem prstu, so prepozno izpoznali, da so v opravilniku določbe, ki se ne dajo eskamotirati. Sedaj bi pa bilo tudi zanimivo izvedeti, kako je ustavni odsek dobil načrt, ki se mu ni mogel izročiti? V odseku sedi pač nekaj jako pobožnih mož, toda po poslovniku jim tudi sveti duh ni mogel vdihniti načrta, o katerem ni črhnil deželni zbor sam še nobene druge besede, kakor da ga je bil enkrat odstavil z dnevnega reda.

— **Celibat za pomožne uradnike** je tudi znamenje našega veselega časa. Dekle, ki zasluži na ljubljanskem rotovžu dve kroni na dan, se zato ne sme omožiti. Pravzaprav — tega ji ne morejo prepovedati; ampak čim se omoži, mora takoj zapustiti službo. To se pravi: Vse pravljice o ljubezni, o zakonskih idilih i. t. d. so po buržoaznem mnenju dobre za otroke; v resnici ima biti zakon preskrbovalnica. Fant naj gleda na doto, dekle naj pa vpraša, kaj je z ženinovim premoženjem. Če ni cvenka, tudi ne sme biti ljubezni. Zakaj, da bi si žena kaj zaslužila z delom, pa vzela moža, ki ga ljubi, tudi če ni bogatin, tega ne dovoli slavna ljubljanska občina. Dragoceni so naši liberalci: Duhovniški celibat kritizirajo dannadan, nune v klostru so jim sumljiva institucija, sami pa hočejo imeti nune, kjer komandirajo.

— **Dragonec pod vlakom.** Blizu Solkana pri Gorici se je vrgel v petek zjutraj okoli 1. ure pod vlak planinske železnice neki vojak-dragonec, korporal, 5. dragonskega polka, ki je stacioniran v Gorici. Vlak je strašno razmesaril ubogega vojaka. Ne ve se še vzroka, ki bi ga bil gnal v strašno smrt.

— **Človeško nogo** so našli ob Soči pri Solkanu. Bila je že precej razjedena. Nego je prinesla s seboj zadnja povedenja. Sedaj poizvedujejo, odkod bi bila ta noga.

— **Polizkušnen samomor v cerkvi.** Tržaski agent Viktor Contento je šel včeraj dopoldne v cerkev sv. Antona novega, kjer je pri stranskem oltarju dlje časa molil. Nato je potegnil iz žepa revolver ter se ustrelil na levo stran prsi. Ko so pritekli cerkovniki in župnik dr. Perderzoli, je ležal Contento brez zavesti pred oltarjem. Dr. Perderzoli je kandidata smrti mazili s sv. oljem, poklicani zdravnik ga je pa spravil v bolnišnico. Cerkev so takoj zaprli. Popoldne so jo morali iznova blagosloviti.

— **Običajno predavanje «Vzajemnosti»** nocoj odpade radi shoda, ki bo jutri zvečer v «Mestnem Domu».

Zadnje vesti.

Ogrska kriza. Budimpešta, 12. januarja. Za ministrskega predsed. imenovani grof Khuen-Hedervary je danes govoril z grofom Štefanom Tiszo in ga je vabil, naj vstopi zopet v aktivno politično življenje. Tisza je odgovoril, da je še prezgodaj. Justh hoče pri volitvah nastopiti z jako demokratičnim programom. Boj Khuena bo baje meril glavno proti Justhovi stranki.

Proces Borowske. Krakov, 12. januarja. Danes se je pričel pred tukajšnjo poroto proces proti Janini Borowski, ki je obdolžena, da je ustrelila advokata dr. Lewickega, svojega zastopnika v procesu proti sodrugu Hekerju. Z drjem Lewickim je Borowska živela v intimnih odnosjih. Predvčeranjem je Borowska še enkrat prosila za odgoditev razprave in za prenos v bolnišnico, češ, da je prehudo bolna za obravnavo. Sodišče jo je dalo zdravniško preiskati. Zdravniki so izjavili, da je pač zelo oslabela, da je pa popolnoma sposobna za razpravo. Poleg porotne dvorane se je zaradi tega uredila posebna soba z vsemi zdravniškimi pripomočki. Tudi zdravniki so v bližini. Obtožnica, ki se je danes prečitala, je zelo obširna.

Pruski deželni zbor. Berlin, 11. januarja. Danes opoldne je cesar Viljem otvoril zasedanje pruskega deželnega zbora s prestolnim govorom, ki omenja o državnih financah, da se vsled oživljenja trgovine in prometa polagoma boljšajo, da so pa še vedno pasivne. Prestolni govor naglašja tudi potrebo upravo reforme in zaključuje tako; Končno Vas čaka še resna naloga; pripravna dela za reformo volilnega

reda so že blizu zaključka. Načrt se Vam predloži v nekaterih tednih na posvetovanje. Potem je ministrski predsednik Bethmann-Hollweg pozdravil zbornico, finančni minister Rheinbaben je pa predložil proračun za l. 1910, po katerem imajo znašati dohodki 3.837.412.963 mark, redni izdatki 3.725.019.542 mark, izredni izdatki 204.393.421 mark. Skupni izdatki so torej proračunjeni na 3.929.412.963 mark; potem znaša deficit 92 milijonov mark.

Nemški državni zbor. Berlin, 12. januarja. Državni zbor se je včeraj zopet sešel. Podpredsednik dr. Spahn, je pozdravil poslance. Poljak dr. Chrzanowski je odložil mandat. Razpravlja se o interpelaciji radi meklenburške ustave.

Francoški državni zbor. Pariz, 11. januarja. Zbornica poslancev se je danes otvorila. Za predsednika je bil zopet izvoljen Brisson s 300 glasovi brez protikandidata. V senatu se voli predsedništvo v četrtek.

Norveški državni zbor. Christiania, 12. januarja. Novo izvoljeni storting se je včeraj sešel.

Angleške volitve. Falmouth, 12. januarja. Finančni minister Lloyd George je na tukajšnjem shodu dejal, da govore lordi tak jezik, kakršnega se ne bi posluževal noben član poslanske zbornice, ker diši po hlevu. Veseli ga, da začenja ljudstvo spoznavati, kakšna je gosposka zbornica in njeni člani.

Krečansko vprašanje. Berlin, 12. januarja. Došla so poročila, da se vodijo med Grško, Turčijo in Italijo pogajanja o rešitvi krečanskega vprašanja. Italijansko znanje ministrstvo priporoča, naj bi Turčija Kreto prodala Grški za primerno svoto, zato bi se pa Turčiji trajno zajamčilo sedanje posestno stanje.

Dopisi.

Spodnja Vrtojba. Dne 6. t. m. je sklical politični odbor krajne organizacije jugoslovanske socialno-demokratske stranke zaupen protesten shod, na katerega je povabil tudi župana, starešinstvo in večino tukajšnjih posestnikov. Namen shodu je bil, protestirati proti sedanjemu, za delavce in male kmete skrajno krivičnemu pobiranju plače za vikarja. Shod je otvoril predsednik organizacije Fran Gorkič, ki mu je tudi predsedoval. Potem je sodrug Mihael Gorkič pojasnil sedanje neznosne razmere. V debato so posegli Fran Gorkič, Iv. Soban, A. Kovic, starešine in župan pl. Lokateli. Zaključno besedo je imel sodrug M. Gorkič. Potem je sodr. Iv. Arčon predložil resolucijo, ki zahteva, da se sporazumno med starašinstvom, škofijskim ordinaratom in okrajnim glavarstvom določi plača vikarja v Vrtojbi, ki naj se pobira v denarju. Starešinstvo naj izvoli tri zastopnike, ljudstvo pa tri, da bodo vodili pogajanje s prizadetimi oblastvi in oskrbeli, da se zadeva reši čimprej. — Resolucija se je sprejela soglasno. Na to je predsednik zaključil lepi shod, ki je vnovič pokazal, da se tukajšnji delavci in mali kmetje resno zanimajo za svoje pravice.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Poslano.

Pozor!

Pozor!

cenjenim obiskovalcem

železničarskega plesa

in cenjenim obiskovalcem

**velike mednarodne
maškarade**

dne 15. januarja 1910

v „Narodnem Domu“ v Ljubljani

uljudno naznanjam, da se bodo točila pristna vina iz dobro znane kleti g. Al. Zajca, in sicer: dolenski cviček, liter po 96 vin. in beli Risling, liter po K 1-04. Pivo iz Delniške pivovarne Zalec in Laški trg, vrček po 22 vin..

Dobra gorka in mrzla jedila po navadnih cenah brez povišanja.

Geniki bodo na mizah.

Vsaka kakršnakoli pritožba naj se mi tako naznani, ker se na poznejše ne bodem oziral.

Z odličnim spoštovanjem

Emil Kržišnik

restavrator «Narodnega doma».

Svojim čitateljem priporočamo, da se ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

Strokovna zezna tobačnih delavk in delavcev v Ljubljani.

Želodčni liker

FLORIAN

je najboljšje krepčilo želodca!

Blizu in daleč
Vse ga pozná,
Kdor ga imá,
Ima zdravje domá!

Ljudska kakovost liter K 2.40.
Kabinetna kakovost „ „ 4.80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varov ano.

Sodruzi, somišljeniki! Zakažite le v take gostilne, kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. Agitirajte „Rdeči Prapor“! posred za

H. Sutfner
Ljubljana :: Mesni trg
razposilja ure, zlatino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko tvrdko. — Veliki novi cenik zastoj.
Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoea K 4.50. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Vedletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: nikelnasta K 1.20, srebrna K 5.—. 46

Delavski žepni koledar
za leto 1910
je izšel.
Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.
Naročila in denar je poslati
Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.

Posteljno vlogo
se odstrani takoj. Starost in spol se morata nazniniti. Pojasnila brezplačno.
Zavod Aeskulap št. 465
20-2 Regensburg, Bavarsko.

VABILO na VI. veliko mednarodno maškarado

ki bo v soboto, dne 15. januarja 1910 ob 8. uri zvečer
v veliki dvorani in vseh stranskih prostorih
„NARODNEGA DOMA“ v Ljubljani (I. nadstropje).

Godbo oskrbuje sl. Ljubljanska Filharmonija. VSTOPNINA: V predprodaji 1 K, strokovno organizirani delavci 80 v, pri blagajni za vsakega brez izjeme 1 K 20 v. Vstopnice prodajajo: Šešarkova tobakarna, Strokovno tajništvo (Šelenburgova ulica št. 6.II.), prodajalne konsumnega društva za Ljubljano in okolico, na Glucuh, v Šiški in Vodmatu, restavrater v „Narodnem Domu“ in društveniki. Ker je prebitek namenjen v podporo obolelim članom, uljudno vabi k obilni udeležbi. ODBOR.

Kavarna
„Unione“ v Trstu
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Ceno posteljno perje in puh!

1 kilogram sivega, oskubljenega K 2.—, polbelega K 2.80, belega K 4.—, prima puhastega K 6.—, izredno finega skubljenega K 8.—, sivega puha K 6.—, belega K 10.—, izredno fini prsni puh K 12.—, od 6 kg nabrej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (blaga nanking), 1 pernica 180 cm dolga in 116 cm široko ter 2 blazini, 80 cm dolgi in 58 cm široki, dovolj napoljene z novim, očiščenim puhastim, trpežnim, sivim perjem 16 K, s polpuhom K 20.—, s puhom K 24.—. Pernica sama 12 K, K 14.—, K 16.—, blazinica K 3.—, K 3.50, K 4.—. Pernice 180 cm dolge in 140 cm široke, K 15, 18, 20. Blazinice, 90 cm dolge in 70 cm široke ali 80 cm dolge in 80 cm široke, K 4.50, 5.—, 5.50. Spodnje pernice iz gradla, 180 cm dolge in 116 cm široke, K 13.—, 15.—, pošlje po povzetju, zavoj zastoj od K 10.— naprej franko 52-3

Maks Berger, Deschenitz št. 678, Böhmerwald.
Cenik o matracah, odejah, prevlečkih in vsemu drugemu blagu za postelje zastoj in franko. Če ne dopade, se zameni ali denar nazaj.

Vabilo na

železničarski ples

ki bo v soboto, dne 15. januarja 1910 v Sokolovi dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani. — Začetek ob 8. uri zvečer. — Vstopnina 1 K 20 vin. — Sodeluje iz posebne prijaznosti orkester „Slovenske filharmonije“. — Toaleta promenadna.

Veselični odbor.

Žovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 || LJUBLJANA || Turjaški trg št. 7
Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na smeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d. Najsolidnejše blago.

Dolnška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani

izborna pivo v sodoh in steklenicah.
ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.